

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

JAN DE BANDENMAN

Een blijspel in drie bedrijven

door

Bruno Buteneers

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2019
Nr.3503

PERSONAGES

(4à5 heren – 3à4 dames – Fig.)

JAN, eigenaar, houdt niet van vernieuwing, dol op zijn kleindochter :

TESSA, kleindochter van Jan, spontaan, werkt als mecaniciens bij haar opa :

NIELS, advocaat, keurig, strak in het pak, hopeloos verliefd op Tessa en in haar nabijheid enorm zenuwachtig :

DIRK, wil de bandencentrale opkopen, blijkt voor de Federale Gerechtelijke Politie te werken :

GERDA, dochter van Jan, jaloers en bemoeizuchtig, boos op haar vader :

NICO, zoon van Gerda, sloom en ongeïnteresseerd, niet al te snugger :

MICK, bekend autocoureur :

DONYA/KOERIER, dochter van concurrent Marco, stoer, maar heeft een boontje voor Niels :

4 BEZOEKERS, bezoeken op achtergrond de kunst galerij:

2 HANDLANGERS, vergezellen Donya, maar zeggen niets:

STEM OP LAPTOP, van online pastoor :

De rol van Dirk kan eventueel door een actrice gespeeld worden (Rita)

DECOR

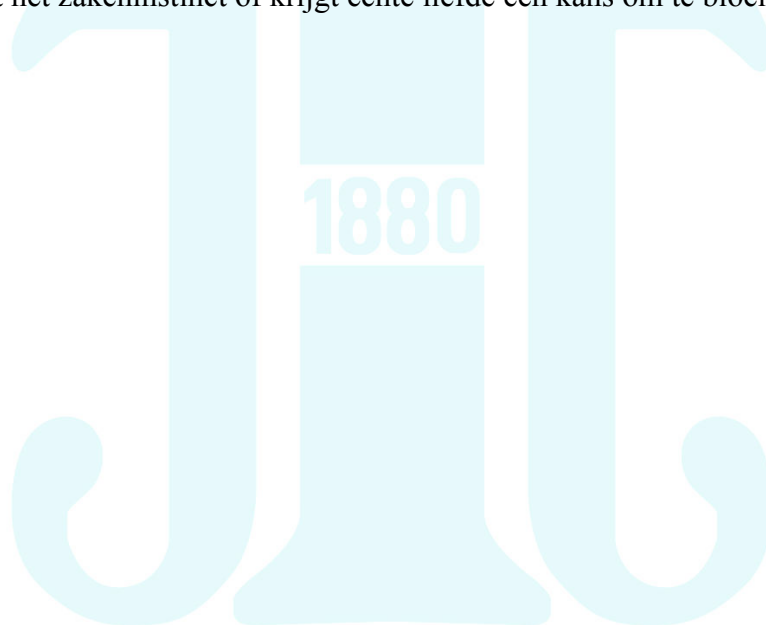
Het stuk speelt zich af in een verouderde bandencentrale. Aan de linkerkant staat een soort van machine om het rubber van de velg los te maken, voorts wat rekjes met bouten en moeren, vodden en producten. Aan de muur hangen enkele velgen en werkpakken. Op de achtergrond een stapel banden en eventueel een bandenrek. Centraal staat een bureau met een computer. Links is de werkplaats, rechts de wachtruimte voor klanten. Klanten komen langs rechts op. Helemaal links staan één of twee deuren die naar de andere vertrekken van het gebouw leiden.

TIJD

Het stuk speelt zich op enkele weken af.

KORTE INHOUD

Al tientallen jaren staat Jan aan het hoofd van een familiezaak: een bandencentrale. Alles aan de zaak is hopeloos verouderd. Jan twijfelt om ze van de hand te doen. Zijn eigen kinderen vertonen niet de minste interesse in zijn levenswerk. Maar wanneer dochter Gerda te weten komt dat het ene kleinkind Tessa in de zaak werkt, moet haar eigen zoon Nico er natuurlijk ook komen werken. Al heel haar leven voelt ze zich door haar vader tekortgedaan. Advocaat Niels komt te pas en te onpas langs in de bandenzaak, vooral om Tessa te zien. Hij is hopeloos verliefd op haar en wil zo veel mogelijk in haar buurt vertoeven. Samen vatten ze het plan op om meer klanten naar de zaak te lokken. Zo komt een bekend autocoureur handtekeningen uitdelen en wordt de centrale tot een heuse kunstgalerij omgetoverd. Ook bij de concurrentie zitten ze niet stil, want op een sluwe manier weten ze Jan zijn bandencentrale te ontfutselen. Om die weer in handen te krijgen moeten Jan en zijn familie een ongebruikelijk huwelijk plannen, de politie op afstand houden en oud familieleed trachten te verzachten. Overwint het zakeninstinct of krijgt echte liefde een kans om te bloeien?

EERSTE BEDRIJF

(Jan en Dirk slenteren door de bandencentrale. Dirk inspecteert alles nauwgezet.)

JAN : *(fel)* Alles lag in puin! Toen de rook van de bommen optrok, kwamen de mensen met een neus voor zaken bovendrijven. Met de juiste motivatie wisten ze ondernemingen uit de grond te stampen. Vlak na de Tweede Wereldoorlog kocht mijn vader op het platteland de wrakken van beschadigde legervoertuigen op. Vervolgens demonteerde hij de wielassen. *(trots)* In die periode heeft hij hier, op deze plek, zijn bandencentrale opgericht.

DIRK : *(kijkt rond)* Sinds de oorlog? Dan is er hier precies niet veel veranderd!

JAN : Als kind keek ik mijn ogen uit. Ik was in de ban... van banden. Voor de klanten was ik: kleine Jan. Jan van de bandenman.

DIRK : *(zucht)* Als je hier wat noodzakelijke investeringen doorvoert, dan kunnen wij van de keten, ‘Wheel Service Tirecenter’, nog een aantrekkelijk bod voor deze centrale bieden. Maar dan moet je durven investeren. Een nieuwe ‘hunter brug’ bijvoorbeeld.

JAN : *(glunderend)* En toen ik de zaak overnam, toen werd ik: Jan dé bandenman. Mijn vader is mijn chef geweest tot hij stierf. We voelden elkaar vanaf de eerste dag perfect aan. *(droevig)* Ik mis hem nog iedere dag.

DIRK : Vervangen jullie hier alleen maar banden?

JAN : Wat had je dan verwacht? Banden vervangen en friet mosselen opdienen?

DIRK : Neen Jan, niet alleen banden vervangen, maar een hele winkelruimte voor banden en toebehoren.

(Jan begint ongemakkelijk te schuifelen en hevig neen te schudden.)

Een klein onderhoud aan de wagen! Geen ordinaire bandencentrale, maar een heus ‘service center’! Banden blijft uiteraard je ‘corebusiness’.

JAN : *(zucht)* ‘Service center’? ‘Corebusiness’? Altijd die Engelse termen en

benamingen voor alles. ‘Businessplan, follow-up’... ketchup.

(Een koerier van een pakjesdienst komt op.)

KOERIER : *(roept)* Jan? Jan de bandenman? *(Stapt kordaat op Jan af.)* Hier tekenen voor ontvangst, alstublieft.

(Jan tekent het document. De koerier geeft Jan een doosje. De koerier gaat met een geheimzinnige glimlach op het gezicht weer af.)

DIRK : Het is hier maar vies en smerig. Het straalt geen gezelligheid uit. Als klant zou ik niet verwachten om hier geholpen te worden...

JAN : *(mompelend)* Ah neen?

DIRK : ...maar beroofd!

JAN : *(hoofdschuddend)* Luister eens, wie zegt er eigenlijk dat ik mijn centrale wil verkopen? *(Zet het doosje op het bureau.)*

DIRK : Je eigen kinderen willen niet in deze zaak werken en de klanten... ja, de klanten, die blijven weg. Stilstand is achteruitgang! Je moet meegaan met je tijd. Als je het slim had aangepakt, dan was je al lang langs de kassa gepasseerd.

JAN : *(boos)* Kom je mij hier vertellen dat ik een dommerik ben? Een correcte en eerlijke prijs, meer vraag ik niet.

DIRK : Bandencentrale Marco telt ondertussen vijf vestigingen. Marco zit niet in een rusthuis regendruppels te tellen voor het raam. Die zit met een jong poppetje op de Malediven. Eén blauw pilletje en zijn krik marcheert terug.

JAN : *(wegwerpgebaar)* Och, jaag me niet op. Ik moet het rustiger aan doen van de dokter.

DIRK : Nog rustiger?

JAN : Er is iets met mijn bloed.

DIRK : De Marco heeft sinds kort zelfs zijn eigen merk van banden. Zijn eigen merk!

JAN : Ik ben daar allemaal te oud voor geworden.

DIRK : Bon, ik spring binnenkort nog eens binnen.

JAN : *(mopperend)* Zeventig jaar de beste bediening uit de streek.

(Dirk kijkt nog eens rond en gaat af. Tessa komt in een salopette langs links op.)

TESSA : Wat was dat hier allemaal? Opa, je bent precies wat overstuur?

JAN : Och kind, niets dat ik niet aan kan. Jij bent nog jong, geniet daar maar van. De zorgen komen later vanzelf wel. Zorgen en rekeningen!

TESSA : Ik heb net de achterbanden van een mevrouw haar wagen vervangen. Amai, die was slechtgezind.

JAN : De klanten worden alsmaar moeilijker. Niets is nog goed genoeg. Wat scheelde er nu weer?

TESSA : Ze zei: *(trutterig)* ‘Nu al nieuwe banden? Ik heb er nog maar 2000 kilometer mee gereden.’

JAN : En wat heb je haar gezegd, Tessaatje?

TESSA : Van de 2000 kilometer is alleen de laatste meter het probleem; die heb je door nagels gereden.

JAN : *(droevig)* Tessaatje, zou ik de boel hier verkopen? Alles weg en er een appartementsgebouw op laten zetten?

TESSA : Verkopen? Maar opa toch. Dit is uw levenswerk, uw alles.

JAN : Uw tante Gerda, mijn dochter, die zou zich meteen rijk rekenen.

TESSA : Papa denkt daar zo niet over hoor. Daar verschillen hij en tante Gerda toch in.

JAN : Als kind was Gerda al bezeten door geld, uw pa was heel anders. Gerda wilde alleen maar klusjes voor zakgeld doen: de afwas, stofzuigen, was opvouwen. Uw oma, Irma zaliger, vroeg haar een keertje: ‘Gerdaatje, zullen wij dan ook maar eens afrekenen voor het eten dat wij u geven en de huur van uw kamer voor deze maand?’

TESSA : En wat zei ze?

JAN : Een week beeld zonder klank. *(leeft op)* Daar zou ik nu direct voor tekenen.

TESSA : *(bezorgd)* Opa, je moet altijd doen wat je hart zegt. Het verstand kan zich vergissen, maar het hart heeft altijd gelijk.

JAN : Minder vettig eten dus. Maar Tessa, jij moet dan ook eens naar je hart luisteren. Je weet goed genoeg wat ik bedoel.

TESSA : *(ontwikkend)* Ja, euh... opa, daar heb ik het nu liever niet over.

JAN : Om het met de woorden uit onze stiel te zeggen: de banden waarmee je rijdt, die

deugen niet.

TESSA : Nu niet... En opa, weet je, ik werk hier supergraag!

JAN : Je ziet dat niet veel, een vrouw die banden vervangt. Ik ben trots op u.

TESSA : De administratie vind ik het minst leuke van al.

JAN : Ik zou je alleen in de werkplek willen laten werken, maar de laatste maanden komt er steeds minder volk over de vloer.

TESSA : *(nadenkend)* Ik heb misschien wel een paar ideetjes.

(Niels komt op.)

JAN : Gelukkig hebben we toch één heel, heel trouwe klant.

TESSA : Niels!

(Niels komt bij hen staan.)

JAN : Mijn kleindochter zal u verder helpen, meneer.

NIELS : Zeg maar Niels, meneer hoor ik niet zo graag. Alleen op het werk is het meester.

JAN : Meester? Ik zou niet graag meer in het onderwijs staan. De jeugd wordt misschien wel mondiger, maar er komt niets deftig meer uit die mond. *(Gaat hoofdschuddend af.)*

NIELS : Ik ben eigenlijk advocaat, vandaar: meester. *(Buigt even door zijn knieën. Hij is duidelijk zenuwachtig. Hij is smoorverliefd op Tessa.)*

TESSA : Ik wist niet dat jij advocaat was! Je komt hier zo vaak over de vloer. Misschien praten wij te weinig.

(Tessa geeft Niels een vriendschappelijke por en Niels lacht verlegen.)

NIELS : *(binnensmonds en lachend)* We praten inderdaad te weinig!

TESSA : Toch weer geen leuke band?

NIELS : Ik heb pas een nieuwe wagen gekocht en ik wist niet dat daar geen reservewiel meer in de koffer zat. Op alles wordt bespaard. Binnenkort moet je zelfs apart je eigen stuur kopen...

TESSA : Wil je een ‘thuiskomstje’?

NIELS : (*Begint ongemakkelijk te schuifelen. Stamelend*) Euh, thuis... bij u thuis?

TESSA : (*lacht*) Een ‘thuiskomstje’ is een tijdelijk noodreservewiel, zo’n kleinere band.

NIELS : (*overdreven*) Ha, ha, ha! Ik dacht al, naar je thuis komen.

TESSA : Waren er maar meer klanten zoals jij. Opa wil het niet toegeven, maar hij ziet er vanaf dat er zo weinig volk komt. Maar goed, ik moet u niet lastigvallen met onze problemen.

NIELS : (*smachtend*) Ik heb alle tijd van de wereld. (*Kijkt op uurwerk*) Neen, die heb ik niet. Ik had al op de rechtbank moeten zijn.

TESSA : Nu nog?

NIELS : Mijn cliënt kon niet vroeger, hij moest nog vlak voor sluitingstijd bij de bank zijn.

TESSA : Ik weet dat je het misschien niet wilt zeggen, maar ...

NIELS : (*snel*) ...gewapende overval. De bewijslast tegen hem is enorm. Ik kan geen enkele verzachtende omstandigheid vinden.

TESSA : Neen, ik wilde eigenlijk vragen hoeveel je nieuwe wagen heeft gekost. Ik vind het sportmodel in die reeks eigenlijk mooier.

NIELS : (*Kijkt weer op zijn polshorloge.*) Ik moet er jammer genoeg echt vandoor. De tijd vliegt als je je amuseert.

TESSA : Zal ik dan een volwaardig reservewiel klaarleggen?

NIELS : Dat zou geweldig zijn! Of doe er maar twee! Een reserve reservewiel voor thuis.

(Niels loopt gehaast af. Tessa kijkt hem rustig na. Daarna slentert ze naar het bureau en gaat ze zitten.)

TESSA: Eens kijken of er mails zijn. Neen, zelfs geen ongewenste.

(Tessa’s gsm begint te rinkelen. Ze keert zich met haar rug naar de zaak toe. Op hetzelfde ogenblik komt Niels weer op.)

NIELS : De zaak gaat niet door. Mijn cliënt is net opgepakt. Hij was een bank aan het overvallen.

(Niels ziet dat Tessa met haar rug naar hem is gekeerd. Zij beantwoordt haar telefoon.)

TESSA : Ja, schat? Wat is er schat?

(Bij het horen van deze woorden wordt Niels als door de bliksem getroffen. Hij begint te duizelen en strompelt heen en weer.)

Neen, schat! Schat, luister eens... Schat... schat... schat?

(Bij het horen van 'schat' lijkt Niels telkens een slag te krijgen. Hij knalt tegen een stapel banden aan, maar weet die nog net in evenwicht te houden. Niels strompelt weer naar buiten. Tessa keert zich nu pas om en ze kijkt verbaasd in het rond.)

Ik dacht dat ik iemand hoorde binnenkomen? Ach, het is hier een oud gebouw. Misschien kan een likje verf al wonderen verrichten?

(Tessa gaat weer zitten. Even later komt Gerda opgestormd. Ze duwt haar zoon Nico voor zich uit.)

NICO : Ma, ik heb hier geen zin in.

GERDA : Jij hebt nooit zin om te werken, luierik! *(Ze duwt hem weer enkele passen vooruit.)*

TESSA : Dag tante Gerda. Dag Nico.

GERDA : *(onvriendelijk)* Waar zit hij?

TESSA : Ook een goeiendag.

GERDA : *(roept)* Jan! *(vijandig)* Ik weet wel waar jij mee bezig bent, meisje.

TESSA : *(droog)* De website van de zaak aan het aanpassen.

GERDA : *(buldert)* Jan!

(Jan komt verschrikt aangelopen)

JAN : Wat is er? Staat mijn zaak in brand? *(ziet Gerda staan)* Ah, jij bent het. Ik dacht al dat ik dat gekrijs van ergens kende. Als jij schreeuwt, dan verbuigt je stem tijd en ruimte. Ik had het daar graag eens met Einstein over gehad, maar die mens is dood.

GERDA : Heel geestig, pa. In plaats van altijd de plezante uit te hangen, zou je deze bouwval beter van de hand doen voor hij instort.

NICO : *(Steekt zijn hand naar Tessa uit.)* Ik ben uw nieuwe collega.

JAN + TESSA : *(roepen)* Wat?

NICO : *(luid en overdreven articulerend)* Ik ben jullie nieuwe collega. *(richting Gerda)* Die horen precies niet goed meer.

GERDA : *(streng)* Die horen heel goed. Ik heb hun spelletje door.

JAN : Welk spelletje?

GERDA : Het ene kleinkind voortrekken en het andere benadelen. Zij krijgt al het geld.

JAN : Zij werkt er ook voor.

GERDA : Daarom komt Nico hier ook werken.

JAN : Nico heeft nog nooit een dag gewerkt. Zijn CV is zo leeg als een glas bier na de vergadering van de biljart.

GERDA : Dan komt daar nu verandering in.

JAN : Nico kent niks van banden.

GERDA : *(snel richting Nico)* Nico, banden zijn rond! Voilà.

NICO : Ik wil geen banden vervangen.

JAN : Gerda, er is hier niet genoeg werk.

GERDA : Vanaf morgen doet Nico de administratie.

TESSA : Ik doe de administratie.

GERDA : Kindje, vijs jij maar banden op auto's.

TESSA : *(spottend)* Vijzen? Banden worden niet op een auto gegeven.

NICO : *(richting Gerda)* Ma, ik dacht dat jij alles van banden wist?

GERDA : Ik weet alleen dat Jan zijn lievelingetje aan het bevoordelen is. Zo heeft hij het altijd gedaan. Ik ben dat nog altijd niet vergeten hoor!

TESSA : *(Schudt haar hoofd. Verbeten)* Ik ben oprecht geïnteresseerd in mechaniek.

GERDA : Goed. Jij de handenarbeid en mijn zoon Nico het denkwerk.

JAN : (*droog*) Dat lijkt me geen goed plan.

GERDA : Laat bompas Jan maar rusten. Rusten en nadenken! Over wat hij met deze zaak wil doen. Pa, je hebt de trein naar de moderniteit volledig gemist. Je staat jaren te laat op het perron. Treinen bestaan zelfs niet meer.

NICO : Bestaan er geen treinen meer?

GERDA : Dat was beeldspraak, Nico. Om aan te tonen hoe ‘achter’ bompas Jan wel niet is. Er zijn zelfs bandencentrales in de buurt met een bandenhotel.

NICO : Cool! Kan je daar tussen de banden slapen?

JAN : Een bandenhotel?

TESSA : Ik ken dat.

GERDA : (*giftig*) Hoe handig.

TESSA : Dat is de opslag en stockage van de zomerbanden en winterbanden tot een volgende bandenwissel.

NICO : En kan je daar ook blijven slapen?

JAN : Uw banden.

NICO : Kunnen banden ook slapen?

GERDA : (*Grijpt haar zoon bij de arm.*) We zijn hier weg. Tot morgen vroeg!

(Gerda en Nico gaan af. Gerda duwt Nico weer voor zich uit.)

JAN : (*zuchtend*) Ik snap mijn eigen dochter niet. Zo een totaal verschillend karakter met dat van uw pa. Ik zweer het op het graf van uw grootmoeder: ik heb nooit één van mijn twee kinderen voorgetrokken. Als ik toen wist wat ik nu weet, dan had ik het beter wel gedaan.

TESSA : Opa, als ik alleen het werk met de banden moet doen, dan ga ik mij hier vervelen. Ik heb er niets op tegen dat Nico hier komt werken, maar er is hier gewoon te weinig werk voor ons beiden.

JAN : Misschien moet ik toch alles verkopen?

TESSA : Toch uw levenswerk niet?

JAN : Misschien heb ik de laatste jaren niet goed opgelet. Ik was blind voor wat de klanten echt nodig hadden.

TESSA : Kunnen we misschien met een paar kleine ingrepen al niet proberen om wat meer volk te lokken?

JAN : Wat had je zoal in gedachten?

TESSA : Wacht maar, laat me maar gewoon doen.

(Tessa en Jan gaan af.)

DOEK

TWEEDE BEDRIJF

(Nico zit achter het bureau. Tessa staat aan een machine. Jan komt op gesloft. Hij slentert naar het bureau waar Nico zit.)

JAN : Meneer is eindelijk een uur vroeger, maar je bent wel nog steeds een uur te laat.
Nico, je werkt hier nu exact één week. Aan dit tempo ga je pas over drie weken op tijd komen.

NICO : Ik waak er over dat ik niet te snel opgebrand raak.

JAN : *(hoofdschuddend)* Dan moet er eerst iets branden.

NICO : Ik was deze morgen op de verkeerde plek binnengestapt, in één van de bandencentrales van Marco, in de Stationsstraat.

JAN : Hoe kan dat?

NICO : Ja, alle bandencentrales lijken hard op elkaar. Maar weet je wat ik heb gemerkt?

JAN : *(droog)* Dat je daar niet werkt?

NICO : Ook, maar er stond daar een betaalterminal en in de wachtzaal lagen nergens autobanden of velgen.

JAN : Goed zo, Sherlock. Zoeken ze bij de politie misschien nog speurders?

NICO : Opa, wacht. Er was daar geen atelier, ik zag op één man na geen personeel. Het zag er allemaal te nieuw uit. Volgens mij is het een dekmantel om geld wit te wassen.

JAN: Je bekijkt veel te veel films.

(Jan gaat hoofdschuddend af. Niels komt op. Hij kijkt spiedend om zich heen. Argwanend stapt hij op het bureau van Nico af.)

NIELS : Goedemorgen.

(Nico kijkt op en geeuwt.)

Ben jij haar vriend?

NICO : Van wie?

NIELS : *(geïrriteerd)* Och, maak het lijden niet nodeloos langer! Van Tessa!

NICO : Ja, ja, eigenlijk wel.

NIELS : *(Snuift luid en gaat kaarsrecht staan. Richting publiek)* Dus zo ziet de vijand er uit.

NICO : Kan ik u ergens mee helpen?

NIELS : *(stil)* Ja, door dood te vallen. *(luid)* Jij bent dus de vriend van Tessa?

NICO : Ga je nog een band kopen of hoe zit dat?

NIELS : De geliefde, de uitverkorene.

TESSA : *(vanuit de verte)* Hij is mijn neef.

NICO : *(roept terug)* Zijn we dan geen vrienden?

TESSA : Ja, zo zou ik het niet noemen, maar goed.

(Tessa komt op en gaat naar voren. Ook Niels komt naar de voorgrond.)

Een paar dagen geleden zijn mijn vriend en ik uit elkaar gegaan.

NIELS : *(gespeeld droevig, met glimlach)* Hoe verschrikkelijk! *(Gaat meteen heel dicht naast haar staan en diept uit het niets een zakdoek om haar te troosten op.)*

TESSA : Eigenlijk waren we twee totaal verschillende karakters.

NIELS : *(instemmend)* Zoiets kan nooit werken.

TESSA : Ik denk dat we even hard verschilden als jij en ik.

NIELS : *(snel)* En toch kan zoiets werken! Je kent me niet goed genoeg. Eigenlijk denk ik dat we net veel gemeen hebben. Noem maar iets op. Iets waar je wild van wordt.

TESSA : Euhm, ik hou van Formule-1.

NIELS : *(krampachtig)* Schu? Schu? Schulinger?

TESSA : *(lacht)* Je bedoelt waarschijnlijk zeventvoudig wereldkampioen Schumacher.

Maar dat hoeft ook niet. Niels, wij hebben toch helemaal niets.

NIELS : *(teleurgesteld)* Neen... Neen, wij hebben niets.

TESSA : Je komt waarschijnlijk je reservewielen oppikken.

NIELS : Ik heb mijn wagen van de hand gedaan.

TESSA : Die was toch nog maar pas nieuw?